

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE KVALITEEDI HINDAMINE 2020: TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

EESTI KÕRG- JA KUTSEHARIDUSE
KVALITEEDIAGENTUUR

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

EKKA

Projekti tegevusi rahastatakse ESF-i programmi „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine“ tegevuse 6.5. „Täiskasvanute täienduskoolituse kvaliteedi arendamine“ raames.

Kokkuvõtte koostas: Kaija Kumpas-Lenk

Sisukord

Sisukord	2
Saateks.....	3
Täienduskoolitusasutuste lävendipõhine hindamine.....	4
Lävendipõhise hindamise protsess.....	4
Hindamistulemused 2020	5
Veebilehtede hindamise tulemused	5
Kokkuvõtte veebilehtede hindamistest.....	7
Õppe kvaliteedi hindamise tulemused.....	8
Kokkuvõtte õppe kvaliteedi hindamistest	10
Peamised järeldused	11
Osapoolte tagasiside ja edasised sammud.....	13
Kokkuvõtte.....	15

Saateks

Olete lugemas Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri (EKKA) ülevaadet täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamistest aastal 2020.

Täienduskoolituste kvaliteedi edendamiseks ja täiskasvanute koolituse seaduse (TäKS) nõuete tõhusamaks täitmiseks andis haridus- ja teadusministeerium (HTM) 2018. aastal EKKA-le ülesande töötada välja täienduskoolituse kvaliteedi hindamise süsteem. Eesmärk oli, et loodav süsteem motiveeriks täienduskoolitusasutusi pakkuma koolitusi, mis vastaksid õppija vajadustele ja võimetele ning tööturu ootustele. Kvaliteedi hindamise süsteemi väljatöötamiseks viisime EKKA-s 2018–2019 aastal läbi uuringu „Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused“, milles analüüsisime 140 täienduskoolitusasutust. Uuringus hindasime koolitusasutuste veebilehti, õppekavasid ja tegime intervjuusid koolitustasutuste juhtide ja koolitajatega. Uuringu põhjal saame öelda, et koolituse kvaliteet on seinast sein. Peamisteks kitsaskohtadeks on ebaühtlase kvaliteediga õppekavad ja seadusest tulenevaid nõudeid info avaldamise osas asutuse veebilehel täidetakse valikuliselt. Paljud intervjueeritud nägid selget vajadust sisuliste kvaliteedinõuete ja kriitilise kõrvalpilgu järele.

Uuringu tulemustest lähtuvalt töötasime 2019. aastal välja täienduskoolituse kvaliteedi hindamise mudeli, millega hindame täienduskoolitusasutuste suutlikkust täita täiskasvanute koolituse seaduse ja täienduskoolituse standardi nõudeid. Kuna mudel keskendub seaduse miinimumnõuete täitmise hindamisele, siis nimetatakse täienduskoolitusasutuste kvaliteedi hindamist lävendipõhiseks hindamiseks. Lävendipõhise hindamise mudel kooskõlastati EKKA täienduskoolituse nõukojas ja 2019. aasta sügisel alustasime lävendipõhise hindamisega Eesti Töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas.

Sellest ülevaatest saate teada,

- mis on lävendipõhine kvaliteedi hindamine;
- millised on seniste hindamiste tulemused ning täienduskoolitusasutuste peamised tugevused ja kitsaskohad lävendipõhise hindamise kontekstis;
- millised on meie peamised sõnumid erialaliitudele, täienduskoolitusasutustele, täienduskoolituse valdkonna arendajatele, poliitikakujundajatele ja täienduskoolituse tellijatele.

Loodame, et iga lugeja leiab siit kasulikku informatsiooni – hariduse kvaliteet sünnib ainult koostöös!

Täienduskoolitusasutuste lävendipõhine hindamine

2019. aastal töötasime välja lävendipõhise kvaliteedi hindamise mudeli, toetudes valdkonna oluliste sidusrühmade aruteludele ja EKKA uuringu „Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused“ tulemustele. Lävendipõhine hindamine on kvaliteedihindamine, mille eesmärk on anda hinnang täienduskoolitusasutuse võimekusele täita täiskasvanute koolituse seaduses (TäKS) ja täienduskoolituse standardis määratletud täienduskoolituse kvaliteedi põhimõtteid.

Lävendipõhine hindamine koosneb kahest etapist:

1. **veebilehe hindamine:** hinnatakse, kas asutuse veebileht sisaldab TäKS-is nõutud teavet;
2. **õppe kvaliteedi hindamine:** hinnatakse, kas õppekava ja õppe läbiviimine vastavad TäKS-i ja täienduskoolituse standardi nõuetele.

Õppe kvaliteeti hinnatakse vaid nendes täienduskoolitusasutustes, mis on positiivselt läbinud veebilehe hindamise.

Lävendipõhise hindamise protsess

Veebilehte hindavad kaks eksperti, et kindlustada hinnangu asjakohasus. Kui veebilehel olev teave vastab nõuetele, liigub asutus edasi õppe kvaliteedi hindamise etappi. Juhul kui teave nõuetele ei vasta, antakse asutusele aega teha parandusi ning veebilehe hindamine toimub uuesti. Kui kordushindamise tulemusel asutuse veebileht vastab nõuetele, siis liigub asutus edasi õppe kvaliteedi hindamisse. Kui asutuse veebileht ka teistkordsel hindamisel ei vasta seaduse nõuetele, siis saab asutus negatiivse hinnangu, mis tähendab seda, et asutusel ei õnnestunud lävendipõhist hindamist läbida.

Õppe kvaliteedi hindamist viivad läbi 3–5 eksperdist koosnevad komisjonid. Komisjon hindab nii õppekava kui õppe läbiviimise kvaliteeti. Hindamiseks teeb EKKA valiku asutuse poolt pakutavatest õppekavadest (kuni 3) ja saadab koolitusasutusele eneseanalüüsi küsimustiku, mille abil asutus hindab ise kriteeriumite täitmist. Seejärel analüüsivad eksperdid valimisse kuuluvate õppekavade vastavust nõuetele, töötavad läbi asutuse vastused küsimustikule, küsivad vajadusel täiendavaid tõendusmaterjale, vajadusel lepivad kokku külastuse ja/või intervjuu koolitusasutuse esindajatega.

Asutused, mille õppekava(d) ja õppe läbiviimine vastavad seadusest tulenevatele nõuetele, on läbinud õppe kvaliteedi hindamise ja sellega kaasnevalt ka lävendipõhise hindamise. Asutused, mille õppekava ja õppe läbiviimine ei vasta seadusest tulenevatele nõuetele, saavad tagasiside ning võimaluse läbida uus hindamine. Parandustegevuste sisseviimiseks on asutusel aega kuni 3 kuud alates esmakordse hindamise tulemuse teada saamisest. Kui kordushindamine näitab, et parandused on piisavad ja hindamise tulemus positiivne, siis on asutus positiivselt läbinud õppe kvaliteedi hindamise ja seega ka lävendipõhise hindamise. Kui asutus ei esitanud hindamise aruannet või aruandes märgitud parandused ei ole piisavad ja

hinnang on ka kordushindamise tulemusel negatiivne, siis ei ole asutus läbinud õppe kvaliteedi hindamist ja lävendipõhist hindamist.

Hindamise tulemused:

- **Vastab TäKS ja täienduskoolituse standardi nõuetele** – lävend on täidetud, kõik hindamiskriteeriumid on saanud positiivse hinnangu.
- **Ei vasta TäKS ja täienduskoolituse standardi nõuetele** – lävend ei ole täidetud, kui vähemalt üks hindamiskriteerium on saanud negatiivse hinnangu.

Nii veebilehtede kui õppe kvaliteedi hindamise tulemustest informeerib EKKA asutust, Eesti Töötukassat ning HTM-i. Negatiivse tulemuse korral on töötukassal õigus lõpetada koolituskaardi partneriga koostöö ning HTM-il on õigus algatada järelevalve menetlus. Positiivsed hindamise tulemused avalikustatakse EKKA veebilehel.

Hindamistulemused 2020

Lävendipõhist hindamist viisime läbi töötukassa koolituskaardi partnerite hulgas. Hindamistulemused on esitatud etapiti. Esmalt toome välja 576 täienduskoolitusasutuse veebilehtede hindamise tulemused. Seejärel 55 koolitusasutuse õppe kvaliteedi hindamise tulemused ning peale seda esitame hindamistulemuste peamised järeldused ja EKKA edasised tegevused tulemuste põhjal.

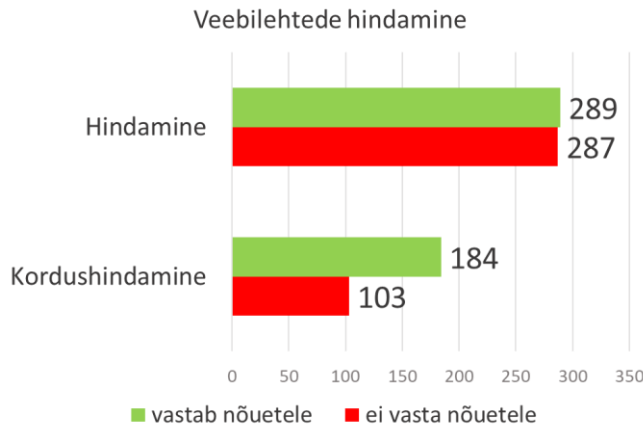
Lisaks on kokkuvõtte lõppu lisatud lingid lävendipõhisele hindamisele ja õppe kvaliteedi hindamise tulemuste valdkondlikele kokkuvõtetele. 2020. aastal hinnati õppe kvaliteeti järgmistes valdkondades: arvutioskused, ettevõtlus ja isikuareng, juuksuritöö ja iluteenindus, mehaanika ja metallitöö, sotsiaaltöö ja nõustamine, turundus ja reklaam. Teraapia ja taastusravi valdkondlikku kokkuvõtet ei esitata, kuna 2020 hinnati 2 asutust. Kuigi õppe kvaliteedi hindamises osalenud asutuste arv ei ole suur, on tänaseks selgunud, et valdkonniti on probleemid ja hea praktika erinev, mistõttu pidasime vajalikuks esitada hindamise tulemusi valdkondade lõikes. Õppe kvaliteedi hindamise valdkondlikes kokkuvõtetes on esmalt toodud hindamise tulemused, seejärel hinnatud täienduskoolitusasutuste tugevused, hea praktika ja peamised kitsaskohad.

Veebilehtede hindamise tulemused

Veebilehtede hindamise eesmärk oli välja selgitada, kuivõrd vastab informatsioon täienduskoolitusasutuste veebilehtedel täiskasvanute koolituse seaduses nõutule. Teave veebilehel annab ühelt poolt õppijale informatsiooni koolituse kohta ja toetab seeläbi õppijat koolituse valimisel. Teisalt näitab teave veebilehel asutuse suutlikkust korraldada täienduskoolitust valdkonnas kokku lepitud ja seadusega sätestatud põhimõtete alusel.

2020. aasta juuniks hindasime kõigi 576 töötukassa koolituskaardi partneri veebilehte. Hindamisel selgus, et umbes pooled asutused täitsid seaduse nõudeid (joonis 1).

Kordushindamise tulemused olid mõneti paremad, umbes 65% hinnatud asutustest oli veebilehte täiendanud ja said seega positiivse tulemuse. Veebilehtede kordushindamise negatiivse tulemuse saanud asutustega suhtles edasi töötukassa. 103-st negatiivse hinnangu saanud asutusest lõpetas töötukassa koostöö 62 koolitusasutusega.

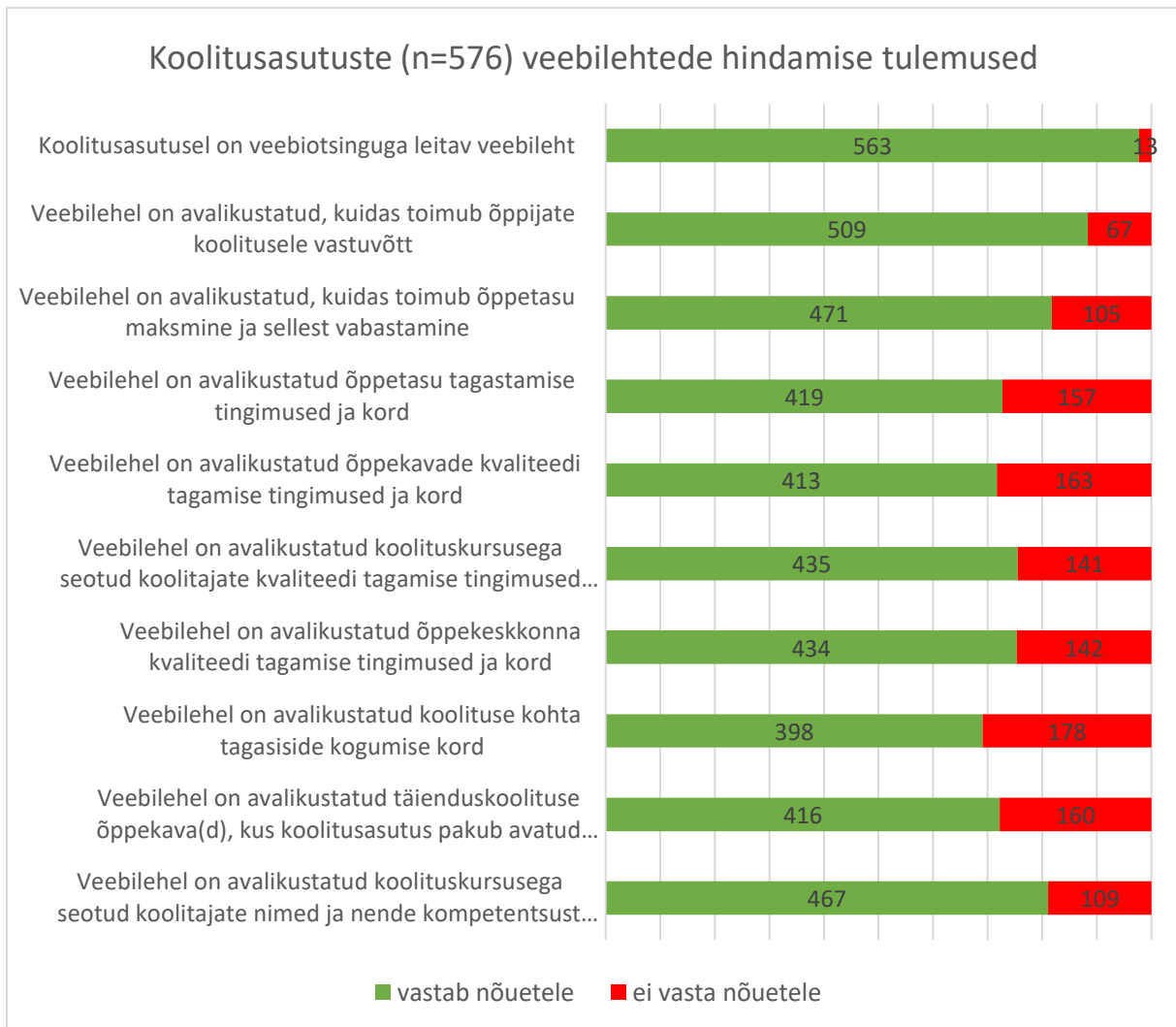
Joonis 1. Veebilehtede hindamisel osalenud asutuste tulemused.

Hinnates, mis olid peamised kitsaskohad info avalikustamisel, siis selgus (joonis 2), et umbes 30% asutustest ei olnud veebilehel avaldanud koolituste tagasiside kogumise korda. Samuti puudus paljude asutuste veebilehtedel info õppekava kohta ning kuidas koolitusasutus tagab õppekavade kvaliteeti ja millised on õppetasu tagastamise põhimõtted.

Veebilehtede hindamise tulemustest ilmes veel, et 576-st hinnatud asutusest 13-l ei olnud veebileht erinevate otsingumootoritega leitav. Seega ei täitnud need 13 täienduskoolitusasutust TäKS-i nõuet, mille järgi on täienduskoolitusasutus kohustatud pidama koolituse teabe avalikustamiseks veebilehte (Täiskasvanute koolituse seadus, § 5. Täienduskoolitusasutuse veebileht).

Veebilehtede hindamisest selgus, et enamikel asutustel on veebilehel avalikustatud, kuidas toimub koolitusele vastuvõtt, kuid rohkem kui sajal asutusel 576-st ei olnud veebilehel avalikustatud, kuidas õppija saab koolituse eest tasuta või millised koolitajad koolitusi läbi viivad ning mis on nende kvalifikatsioon.

Kordushindamise tulemused nõuete täitmise osas ei erinenud esialgsest hindamisest. Ka kordushindamisel ilmsid samad kitsaskohad info avalikustamisega.

Joonis 2. Veebilehel avalikustatava info nõuete täitmine.

Kokkuvõte veebilehtede hindamistest

Veebilehtede hindamisest selgus, et informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid täidetakse enamasti osaliselt. Selgus, et ligi pooled täienduskoolitusasutustest ei olnud avaldanud oma veebilehel informatsiooni õppekorralduse põhimõtete ja täienduskoolituse tegevuse kvaliteedi tagamise kohta. Kordushindamise tulemusel küll paljud asutused parandasid oma veebilehti, kuid üle 100 asutuse hinnatud 576-st ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel. See viitab, et info avalikustamisega seotud nõudeid peetakse formaalsuseks. Teisalt, ei pruugi paljud asutused mõista, mida ühe või teise nõudega mõeldud on ning miks nende täitmine oluline on. Võib arvata, et kui õppijad ei küsi koolitusasutustelt näiteks õppekavade kvaliteedi kohta, siis ei pea ka koolitusasutused oluliseks selles osas infot avaldada. Veebilehtede hindamise tulemused leidsid kinnitust ka EKKA 2020. aastal avaldatud uuringus „Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused“.

Õppe kvaliteedi hindamise tulemused

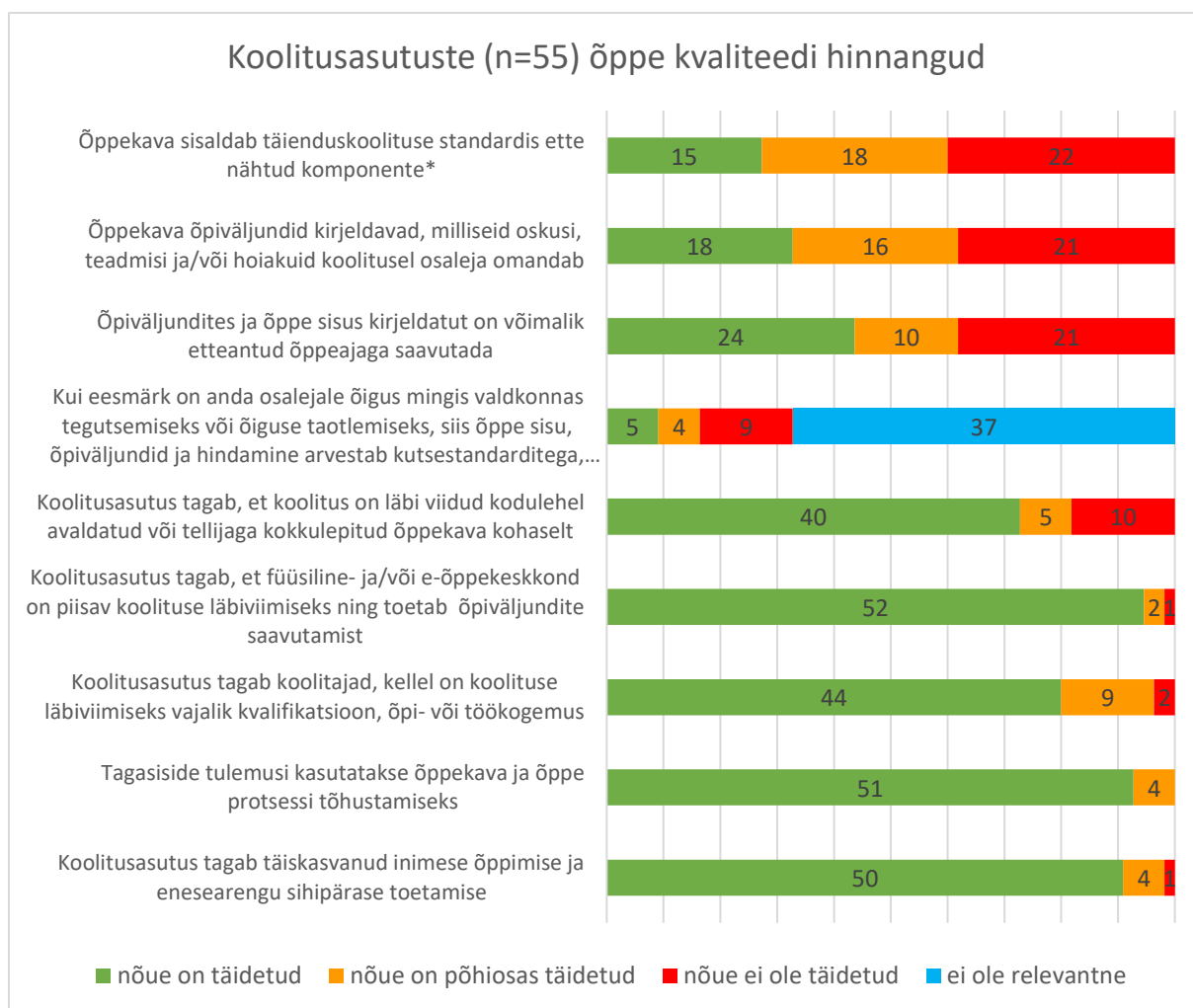
Õppe kvaliteedi hindamise eesmärk oli välja selgitada, kuivõrd asutuse veebilehel avaldatud õppekava(d) ja õppe läbiviimise kvaliteet vastab täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis nõutule. Teave õppe kvaliteedi kohta annab sisulist tagasisidet sellest, kui realistlikud, asja- ja ajakohased on õppekavad ja kuidas täienduskoolitusasutus tagab õppe kvaliteeti nii keskkonna, koolitajate, õppekavade elluviimise kui ka õppijate toetamiseni välja. Õppe kvaliteedi hindamine näitab, kas koolitusasutusel on oskused pakkuda kvaliteetseid koolitusi, mis vastaksid õppija vajadustele ja võimetele ning tööturu ootustele.

2020. aastal hindasime 55 töötukassa koolituskaardi partneri õppe kvaliteeti. Kokku hinnati 55 koolitusasutusest 110 õppekava. Hinnatud asutustest 12 olid juuksuritöö ja iluteeninduse valdkonnast, 12 arvutioskuste valdkonnast, 10 sotsiaaltöö ja nõustamise valdkonnast, 9 ettevõtluse ja isikuarengu valdkonnast, 6 turundus ja reklaami valdkonnast, 4 mehaanika ja metallitöö valdkonnast ja 2 teraapia ja taastusravi valdkonnast. Hinnatavate asutuste ja valdkondade valim moodustati koostöös töötukassa ning haridus- ja teadusministeeriumiga. Hindamisi viisid läbi 3–5-liikmelised ekspertide komisjonid. Kokku osales hindamistel 52 eksperti.

Hindamistest selgus, et 26 asutust said positiivse tulemuse ning 29 asutust said negatiivse tulemuse. Seega täitsid veidi vähem kui pooled hinnatud asutustest esmase hindamise tulemusel seaduses sätestatud miinimumnõudeid õppe kvaliteedile. Probleemsemateks valdkondadeks osutusid juuksuritöö ja iluteenindus (8 negatiivset otsust), sotsiaaltöö ja nõustamine (6 negatiivset otsust) ning mehaanika ja metallitöö (4 negatiivset otsust).

Õppe kvaliteedi 2020 hindamise tulemused on toodud alloleval joonisel (joonis 3), kus iga hinnatud kriteeriumi juurde on märgitud vastava hinnangu saanud asutuste arv. Tulemused näitavad, et õppe läbiviimise nõuetega asutustel üldiselt suuri probleeme pole, küll aga on kitsaskohaks õppekavade kvaliteet. Õppekavade puhul võib välja tuua neli peamist kitsaskohta:

1. õppekavas puudub täienduskoolituse standardiga ette nähtud info või esitatud info ei ole asjakohane;
2. õpiväljundid ei kirjelda, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid koolituse lõpuks omandatakse;
3. õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatut ei ole võimalik etteantud ajaga saavutada;
4. kutsel või muul õigusakti põhinevat koolitused ei arvesta kutsestandardis või õigusaktis määratletud nõuetega.

Joonis 3. Õppe kvaliteedi hindamise tulemused.

Joonisel 3 on näha, et ligi poolte asutuste õppekavad ei sisalda täienduskoolituse standardis määratletud nõudeid. Siinkohal võib välja tuua kolm peamist probleemide kimpu, mis andsid asutusele negatiivse hinnangu. Peamiseks kitsaskohaks oli õpingute lõpetamise tingimuste ja väljastatavate dokumentide puudulik või väär esitamine (12 asutusel). Negatiivse hinnangu saanud asutuste õppekavadest ei selgunud, milline dokument väljastatakse õppijale koolituse lõpus ja mida peab õppija tegema selleks, et saada koolituse lõpus tunnistus ja/või tõend. Oli ka neid koolitusasutusi, mille koolituse pealkiri ei vastanud koolituse sisule (10 asutust). Mitmel asutusel (6 asutust), mis viisid läbi praktilisi koolitusi, puudus õppekavast aga info praktilise ja iseseisva töö osakaalude kohta.

Hindamistest selgus veel, et 21-l asutusel 55-st ei olnud aru saada, millise oskuse, teadmise või hoiaku koolituse lõpuks õppija omandab. Oli õppekavasid, millest õpiväljundid puudusid üldse, kuid enamikel juhtudel oli õpiväljundite näol tegu teemade loendiga, millest puudus õppija tegevus, mistõttu ei saanud neid õpiväljundiks lugeda. Näiteks oli õpiväljundina kirjutatud „Sissejuhatus ettevõtlusesse“ või „Ettevõtluse etapid“. Mõlema puhul ei selgu,

* Kriteerium, mille sisu erines I ja II poolaastal. I poolaastal hinnati, kas õppekava sisaldas täienduskoolituse standardis märgitud õppekava komponente. II poolaastal vaadeldi osasid komponente detailsemalt. Näiteks hinnati I poolaastal, kas õppekava pealkiri on olemas, II poolaastal aga seda, kas õppekava pealkiri väljendab võimalikult täpselt koolituse sisu.

millise oskuse, teadmise või hoiaku õppija omandab. Mitmed asutused olid aga sõnastanud õpiväljundeid, mida ei olnud koolituse lõpuks võimalik omandada ja hinnata. Näiteks ambitsioonikad hüüatused „Kõik on võitjad“.

Lisaks õpiväljundite sõnastusele selgus, et ligi pooltes hinnatud asutustes on õppekavasid, mille õpiväljundites ja õppe sisus kirjeldatud ei ole võimalik etteantud ajaga saavutada. Valdavalt oli probleemiks liiga lühike õppe aeg. Eriti torkas see silma praktiliste koolituste puhul, kus praktiliste oskuste omandamiseks planeeritud õppe aeg oli liiga lühike, et õppija saaks vajalikud oskused omandada. Üsna sagedasti oli kitsaskohaks sihtrühma määratlus – algajad, kes ei ole võimelised omandama edasijõudnute taseme teadmisi ja oskuseid sama ajaga, mis on valdkonnas kogemusi omaval õppijal.

Kuigi hinnatud 55-st asutusest 18 pakkus koolitusi, mis olid seotud kas kutse taotlemiseks ettevalmistusega või valdkonnas tegutsemise õiguse andmisega, siis selgus, et pooled hinnatud asutustest pakkusid koolitusi, mille õppekavad ei vastanud kutsestandardis või õigusaktis määratletud nõuetele. Enamasti olid need õppekavad seotud kutsestandardi või õigusaktis sätestatuga osaliselt, kuid oli ka juhtumeid, kus seos asutuse lubaduse ja õigusaktis või kutses ettenähtuga puudus täielikult. Seega on nende koolituste õppijatel keeruline kutset või valdkonnas tegutsemise õigust taotleda, sest vajalikke teadmisi ja oskusi pole õpetatud.

Nagu eelpool mainitud, siis õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel üldiselt probleeme ei ole. Koolitusasutused koguvad tagasisidet ja enamik neist kasutavad seda õppe kvaliteedi edendamiseks. Koolituste füüsiline keskkond on valdavalt hea ja üha rohkem pööratakse tähelepanu e-õppe keskkonna kvaliteedile. Enamikel koolitusasutustel on kvalifitseeritud koolitajad ja koolitustel toetatakse täiskasvanud õppija arengut erinevate meetodite, paindlike lähenemiste ja tugisüsteemide toel. Õppegrupid on enamasti väikesed (umbes 10 inimest), mis võimaldab õppijatele pakkuda personaalset lähenemist. Siiski ei ole õppekavade rakendamine kokkulepete kohaselt alati teostunud. 10 asutuse puhul selgus, et veebilehel avalikustatud õppekavu ei viida ellu vastavalt plaanitule. Mitme asutuse puhul olid õppekavad sõltumata teemast ühe ja sama sisuga (õppekavade loomisel oli kasutatud *copy-paste* meetodit). Oli ka neid juhtumeid, kus õppekava on formaalne dokument ning hindamisvestluse käigus selgus, et koolitaja ei olnud veebilehel olevast õppekavast teadlik ja õpetas koolitusel midagi muud, kui õppekavas lubatud.

Kokkuvõtte õppe kvaliteedi hindamistest

Õppe kvaliteedi hindamistest selgus, et õppekavad on koolitusasutuste peamiseks kitsaskohaks. Ligi pooled hinnatud asutustest ei ole sõnastanud õppekavadesse õpiväljundeid, mis ütleksid õppijale, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid on koolituse lõpuks võimalik omandada. Sageli on puudulik info selles osas, mis dokument antakse õppijale koolituse lõppedes ja mida õppija peab tegema, et saada koolituse lõpus tunnitus või tõend. Samuti ei ole umbes poolte koolitusasutuste õppekavade õpiväljundeid võimalik etteantud ajaga saavutada. Koolitusteks planeeritud maht on enamasti väike ja praktiliste oskuste arendamisele pühendatakse liialt vähe aega, et oskused iseseisvaks tegutsemiseks valdkonnas

omandada. Kutse taotlemiseks või valdkonnas tegutsemise õiguse saamise ettevalmistavatest koolitustest poolte puhul ei arvestanud õppe sisu, õpiväljundid ja nende saavutamise hindamine õigusaktides ja kutsestandardites sätestatud nõuetega. Need tulemused leidsid kinnitust ka EKKA 2020. aastal avaldatud uuringus „Täienduskoolituse kvaliteet – vastutus, kitsaskohad, võimalused“. Samas selgus õppe kvaliteedi hindamistest, et õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel suuri probleeme ei ole. Õppe kvaliteedi tagamiseks kogutakse tagasisidet, õppimise toetamiseks on õppijatele loodud tugisüsteemid, õppijatele lähenetakse personaalselt. Õpikeskkonnad on õpiväljundite saavutamist toetavad ning enamasti tagatakse, et koolitusi viivad läbi kvalifitseeritud koolitajad. Samas on näha, et asutused ei ole järjepidevad enda poolt seatud kvaliteedi põhimõtete järgimisel. Näiteks on paljud asutused oma kvaliteedi tagamise põhimõtetes kirjutanud, kuidas nad tagavad õppekavade kvaliteeti. Valdavalt on välja toodud, et õppekavade kvaliteedi tagamisel järgitakse täienduskoolituse standardi põhimõtteid ja öeldakse, et õppekavad sisaldavad standardis nõutud infot. Hindamised aga näitavad, et täienduskoolituse standardi nõuete mittejärgimine oli ligi pooltel asutusel üheks põhjuseks, miks saadi negatiivne hinnang. See on levinud probleem, mis viitab, et koostatud dokumendid on kas pigem formaalsed ja neid põhimõtteid ei peeta oluliseks või puuduvad asutustel oskused nii seaduses kui oma kvaliteedi tagamise põhimõtetes kirjapandut sisuliselt mõtestada ja rakendada õppekava tasandil.

Peamised järeldused

2020. aastal hindas EKKA märkimisväärse osa EHS-esse registreeritud täienduskoolitusasutustest. Hindamiste tulemused annavad hea läbilõike sellest, milline on täienduskoolituse maastik ja milline on olukord täienduskoolituse turul. Võib öelda, et olukord täienduskoolituse turul on seinast seina. On väga häid koolitusasutusi, mis pakuvad kvaliteetset teenust, panustavad kvaliteedi edendamisse ja tagavad, et õppijad jõuaksid soovitud tulemuseni. Samas on ka neid täienduskoolitusasutusi, mis ei suuda täita seaduse miinimumnõudeid, rääkimata sisulisest kvaliteedist ja õppija arengu toetamisest.

- **Veebilehtede hindamine** näitas, et **informatsiooni avalikustamisega seotud nõudeid täidetakse osaliselt**. Ligi pooled hinnatud 576-st täienduskoolitusasutustest ei avaldanud oma veebilehel informatsiooni õppekorralduse põhimõtete ja täienduskoolituse tegevuse kvaliteedi tagamise kohta. Kordushindamise tulemusel küll paljud asutused parandasid veebilehti, kuid üle 100 asutuse ei avalikustanud ka peale tagasiside saamist oma veebilehel infot, mis on seaduses nõutud ja õppijale vajalik koolitusvaliku tegemisel. See viitab, et info avalikustamisega seotud nõudeid peetakse formaalsuseks. Teisalt, ei pruugi paljud asutused mõista, mida ühe või teise nõudega TäKS-is või täienduskoolituse standardis mõeldud on ning miks nende täitmine oluline on.
- **Õppe kvaliteedi hindamistest** selgus, et **õppekavad on koolitusasutuste peamiseks kitsaskohaks**. Ligi pooled hinnatud asutustest ei ole sõnastanud õppekavadesse

õpiväljundeid, mis ütleksid õppijale, milliseid teadmisi, oskusi või hoiakuid on koolituse lõpuks võimalik omandada. Samuti ei ole umbes poolte koolitusasutuste õppekavade õpiväljundeid võimalik etteantud ajaga saavutada. Koolitusteks planeeritud maht on enamasti väike ja praktiliste oskuste arendamisele, mis on vajalikud valdkonnas iseseisvaks tegutsemiseks, pühendatakse liialt vähe aega, et oskused vajalikul tasemel omandada. Kutse taotlemiseks või valdkonnas tegutsemise õiguse saamise ettevalmistavatest koolitustest poolte puhul ei arvestanud õppe sisu, õpiväljundid ja nende saavutamise hindamine õigusaktides ja kutsestandardites sätestatud nõuetega. Sageli on õppekavades ka puudulik info, mis dokument antakse õppijale koolituse lõppedes ja mida õppija peab tegema, et saada koolituse lõpus tunnitus, tõend.

- **Õppe läbiviimise nõuete täitmisega asutustel suuri probleeme ei ole.** Asutused on koostanud kvaliteedi tagamise- ja õppekorralduse põhimõtted, õppijatelt kogutakse tagasisidet, õppijate õppimise toetamiseks on loodud tugisüsteemid, õppijatele lähenetakse personaalselt. Õpikeskkonnad on õpiväljundite saavutamist toetavad ning enamasti tagatakse, et koolitusi viivad läbi kvalifitseeritud koolitajad.
- **Asutused ei ole järjepidevad enda ja riigi poolt seatud kvaliteedi põhimõtete järgimisel.** Hindamised näitasid, et asutused lähtuvad oma kvaliteedi tagamise põhimõtete seadmisel TäKS-ist ja täienduskoolituse standardist. Võib öelda, et valdkonnas on teadmine, kuidas kvaliteeti võiks tagada. Samas selgus hindamistest, et õppekavade kvaliteedi põhimõtted, mis asutus on kirja pannud oma õppekorralduse alustesse või kvaliteedi tagamise alustesse, paljudel juhtudel veebilehel reklaamitud õppekavades ei kajastu. Sama tendentsi oli märgata hindamisvestlustel ja enesehinnangu küsimustikus edastatud info osas. Võib öelda, et kvaliteedi põhimõtete osaline või puudulik rakendamine on valdkonnas levinud probleem, mis ühelt poolt võib viidata, et oskused õppekavu koostada ongi napid, kuid samas on ka näha, et õppekava, kvaliteedi tagamise alused ja õppekorralduse alusete näol on tegu formaalsete dokumentidega.
- Õppe kvaliteedi **valdkondlikud aruanded** näitavad, et **kuigi õppekavad on probleemiks pea kõigis valdkondades (va arvutioskused), siis probleemide põhjused on erinevad.** Näiteks juuksuritöö ja iluteeninduse valdkonnas on koolituste maht liiga lühike, et omandada praktilised oskused valdkonnas iseseisvaks tegutsemiseks. Sotsiaaltöö ja nõustamise valdkonnas on osutunud kitsaskohaks kutsestandarditele ja määrustel põhinevate õppekavade koostamine. Mehaanika ja metallitöö õppekavade pealkirjad ja eesmärgid lubavad komplekssete oskuste õpetamist, kuid koolituse sisu ja õpiväljundid kõiki lubatud oskusi ei kajasta. Seega saab lubatud omandada vaid osaliselt.
- **Õppijate toetamine enne ja peale koolitust.** Õppe kvaliteedi valdkondlikud aruanded näitavad, et väga paljud täienduskoolitusasutused toetavad õppijaid õige koolituse väljaselgitamisel. Selleks viiakse läbi eelteste näiteks taseme selgitamiseks või vestlusi õppimise motivatsiooni tuvastamiseks ja õige koolituse leidmiseks. Paar asutust

pakkusid õppijatele lisaks karjäärinõustamist ja paljud asutused aitavad õppijaid peale koolituse lõppu töökoha leidmisel. On üsna levinud praktika, et asutused loovad koolituse jooksul õppijatele Facebooki grupid, kus õppijad saavad küsimusi esitada nii koolituse ajal kui ka aasta või enam peale koolitust.

- Hindamiste põhjal võib öelda, et paljudes täienduskoolitusasutustes **ei ole täienduskoolituse valdkonnale omased mõisted juurdunud**. Koolitaja asemel kasutatakse sagedasti terminit õpetaja või lektor. Õppija kohta öeldakse õpilane. Tunnistuse asemel öeldakse sertifikaat, diplom. Õpiväljundid on näiteks õppe väljundid. Mitmeid mõisteid kasutatakse segamini ja see teeb asutuse poolt esitatud info mõistmise keerulisemaks.

Osapoolte tagasiside ja edasised sammud

Lisaks hindamistulemuste analüüsile kogume pärast iga õppe kvaliteedi hindamist hinnatud asutuste esindajatelt tagasisidet. Samuti viisime läbi fookusgrupi intervjuud hindamiskoordinaatorite, ekspertide, hindamise kaasatud osapoolte esindajate (töötukassa, haridus- ja teadusministeerium) ning EKKA juhatajaga. Kuna lävendipõhine hindamine on uus ja selle mudel on alles paika loksumas, oli tagasiside fookuses kogu hindamisprotsess – nii enesehinnangu küsimustiku täitmise kogemus, kriteeriumite arusaadavus, hindamis põhimõtete ja ekspertide ülesannete selgus, kui eksperthinnangu vajalikkus ja kasutegur täienduskoolitusasutusele. Tagasiside kogumise eesmärgiks oli selgitada välja protsessi erinevate osapoolte kogemused ning võimalikud parendusvaldkonnad kogu protsessi osas.

EKKA on 2020. aasta hindamise tulemustest ja saadud tagasisidest nii mõndagi õppinud. Siinkohal toome välja peamised muudatused, mida juba oleme teinud või plaanime teha.

1) **Muudatused lävendipõhise hindamise protsessis.** Täienduskoolitusasutuste tagasisidest ilmnes, et hindamisprotsess oli küllaltki ajamahukas.

- **Hindamisvormi eeltäitmine asutuse poolt veebilehtede hindamisel.** Veebilehtede hindamise osas kasutame edaspidi hindamisvormi, mida asutused täidavad enne hindamist. Hindamisvormi tuleb asutusel iga hinnatava kriteeriumi juurde lisada link, kust on leitav info nõude täitmise kohta, näiteks õppekorralduse aluste kohta. Selline lähenemine annab võimaluse asutusele enne hindamist tutvuda, mida hinnatakse ja üle kontrollida, kas vajalik info on veebilehel olemas. Veebilehtede hindamisvormi oleme kasutanud töötukassa koolituskaardi partneriks kandideerivate asutuste eelhindamisel. See lähenemine on hindamist muutnud oluliselt kiiremaks ja ka asutustel on selgem ülevaade hinnatavast.
- **Hindamiskriteeriumite täiendamine.** Õppe kvaliteedi hindamist oleme läbi viinud kahes osas – 2020 kevadel ja 2020 sügisel. 2020 kevadine hindamine näitas, et osasid hindamiskriteeriume ei ole mõistlik eraldi hinnata, vaid liita üheks tervikuks. Seega

täiendasime kevadise hindamise põhjal kriteeriume üldisemaks ja kompaksemaks. Näiteks liitsime üheks kriteeriumiks lõpetamise tingimused ja väljastatavad dokumendid ning õpiväljundite hindamise tunnistuse väljastamise korral. Ekspertide ja koordinaatorite tagasisidest tulenevalt on ka 2020. sügise hindamise põhjal võimalik mitmeid kriteeriume koondada. Näiteks ei ole vaja eraldi kriteeriumit kutsel põhineva koolituse hindamiseks, vaid seda saab ühendada õpiväljundite kriteeriumiga.

- **Hindamisvormide ja juhendite täiendamine.** Tagasisidest tulenevalt oleme muutnud hindamisvormi kasutajasõbralikumaks ning loonud juhendmaterjalid ekspertidele ja koordinaatoritele. Täienduskoolitusasutuste poolt täidetavasse enesehindamise küsimustikku oleme lisanud toetavaid küsimusi, et asutusel oleks selgem, millist infot hindamiseks vajame. See on vähendanud komisjoni poolt täiendavate küsimuste küsimist asutuselt.

- 2) **Eksimuste ennetamine ja täienduskoolitusasutuste toetamine.** Tulenevalt täienduskoolitusasutuste, ekspertide, koordinaatorite jt osapoolte tagasisidest ja hindamise tulemustest on selge, et hindamisele eelnevalt on vaja täienduskoolitusasutusi senisest enam toetada ja selgitada nii hindamisprotsessi kui hinnatavate kriteeriumite tähendust. Lisaks hindamisele eelnevatele infopäevadele on plaanis luua temaatilisi videosi ehk **kvaliteedinopete sarja**, kus jagame hindamiste kogemusi ja praktilisi näpunäiteid kvaliteetse õppekava loomiseks. Samuti on plaanis läbi viia **seminare ja arutelusid**.
- 3) **Pöörame veelgi enam tähelepanu eeltööle komisjoni ja koordinaatoritega.** Kuna hinnatavaid valdkondi on palju ja ekspertide baas ei ole hetkel suur, siis on mõningates valdkondades osutunud keeruliseks komisjoni koosseisu aegade kokkuleppimine. Edaspidi laiendame ekspertide hulka ja lepime ekspertidega kokku hindamiste poolaasta plaani. Ekspertide hindamisele eelnevat koolitust täiendame ja pühendame rohkem aega hindamise praktilisele harjutamisele. Hindamiskomisjonid on asutusepõhised ja komisjonid koosnevad 3-5 liikmest, olles kombinatsioon erinevate ekspertide kogemustest ja kompetentsidest. Eripalgeliste komisjonide hindamiste sujumiseks peab iga eksperdi roll ja EKKA ootused kogu hindamise jooksul olema selged nii ekspertidele, koordinaatoritele kui hinnatavatele täienduskoolitusasutustele. Koordinaatorite roll vajab järgnevas hindamises üle vaatamist. Oleme proovinud kahte lahendust – koordinaator on ja koordinaator ei ole komisjoni liige.
- 4) **Algatame arutelu nõustamisteenuse pakkumiseks täienduskoolitusasutustele.** Täienduskoolitusasutuste tagasisides märkisid mitmed vastajad nõustamise olulisust ja vajalikkust. Ühe täienduskoolitusasutuse hinnangul võiks lisaks hindamistele olla nõustamiskeskus, kuhu koolitusasutused saavad pöörduda õppekavade koostamise ja arendamise küsimustes. See oleks ühelt poolt võimalus pakkuda kvaliteetsemat koolitust, teisalt ennetada hindamisel ilmnenu vigasid. Nõustamiskeskus võiks lisaks nõustamisele pakkuda koolitusi. Kutse- ja üldhariduse valdkondades on näide nõustamiskeskuse näol olemas, mis on Haridus- ja Noorteametis.

Õppe kvaliteedi hindamiste tulemused ning erinevatel osapooltelt saadud tagasiside **viitavad selgelt muudatuste vajadusele täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis**. Ekspertide ja koordinaatorite hinnangul on osasid täiskasvanute koolituse seaduses ja täienduskoolituse standardis sätestatud nõudeid keeruline nii täita kui hinnata, kuna nende sisu on mitmeti tõlgendatav. Osad seaduse nõuded on aga ajale jalgu jäänud. Näiteks õppe aja märkimine akadeemilistes tundides. Partnerite intervjuudest selgus, et paljude negatiivsete hindamistulemuste taga võib olla seaduses sätestatud nõude ebamäärasus, teisalt ka teadmatus nõuetest ja sellest, mida ühe või teise nõudega täpsemalt mõeldud on. Ilmselt võib see olla üks põhjustest, miks tänaseid seaduses sätestatud kvaliteedi nõudeid täidetakse pigem formaalselt. Leiame, et oluline on muudatused täienduskoolituse kogukonnas läbi arutada, et jõuda lahenduseni, mis on osapooltele vajalikud, väärtuslikud ja toetaksid kvaliteetse hariduse pakkumist.

Senise kogemuse ning tagasiside põhjal võib väita, et **täienduskoolitusasutuste kaheastmeline hindamismudel on ennast õigustanud**. Esmane veebilehtede hindamine oli vajalik selleks, et selgitada välja, mil määral kajastavad asutused oma veebilehtedel TäKS-is sätestatud teavet. Tegemist oli vähest ressursi nõudva etapiga, mis võimaldas keskenduda järgmises etapis – õppekavade ja õppe kvaliteedi hindamisel – ainult nendele asutustele, mis olid esmase hindamise edukalt läbinud. Selline lähenemine osutus asjakohaseks, kuna info avalikustamisega nõudeid ei täitnud esmasel hindamisel pooled asutused. Samas näitas õppe kvaliteedi hindamine selgelt, et veebilehe info olemasolu ei taga alati sisulist kvaliteeti, ning asjakohase hinnangu andmiseks täienduskoolitusasutuse poolt pakutava õppe kvaliteedi osas on teine etapp vajalik.

Hindamise tulemustel on olnud mõju. Oleme hinnanud 576 töötukassa koolituskaardi partneri veebilehte ja nendest 55 koolitusasutuse õppe kvaliteeti. Mõlemas etapis on asutused saanud tagasiside, mille põhjal muuta pakutavat teenust kvaliteetsemaks. Ligi 65% asutustest, kes algselt said veebilehele negatiivse hinnangu, parandasid veebilehte ja läbisid selle hindamise positiivselt. Umbes 85% asutustest on õppe kvaliteedi kordushindamise läbinud positiivse tulemusega. Mõlemad hindamised on andnud hea läbilõike sellest, mis on hästi ja kus king pigistab.

Kokkuvõtte

Kuigi lävendipõhine hindamine on täienduskoolitusasutustele väljakutseid pakkuv protsess, siis on see ka enamike ekspertide ja täienduskoolitusasutuste hinnangul olnud hea võimalus võrrelda koolitusasutusi ühtsetel alustel ja anda tagasisidet koolitusasutuse tegevusele. Hindamise tulemuste ja tagasiside põhjal saab öelda, et täienduskoolituse kvaliteet on oluline teema, kuid kvaliteet ei sünni iseenesest. Selleks, et olukord muutuks on vaja kõigi osapoolte panust nii ühistes aruteludes ja kokkulepete sõlmimisel kui tahet kvaliteedi nimel pingutada, et iga õppija saaks hariduse, mis on parim võimalikust. Loodame, et leidsite sellest raportist häid praktikaid ja mõtteid edaspidiseks. Hariduse kvaliteet sünnib ainult koostöös!

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTE KOKKUVÕTTED 2020

ARVUTIOSKUSED

HINDAMISTULEMUSED:
ARVUTIOSKUSED

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

ETTEVÕTLUS JA ISIKUARENG

HINDAMISTULEMUSED:
ETTEVÕTLUS JA
ISIKUARENG

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

JUUKSURITÖÖ JA ILUTEENINDUS

HINDAMISTULEMUSED:
JUUKSURITÖÖ JA
ILUTEENINDUS

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

MEHAANIKA JA METALLITÖÖ

HINDAMISTULEMUSED:
MEHAANIKA JA
METALLITÖÖ

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

SOTSIAALTÖÖ JA NOUSTAMINE

HINDAMISTULEMUSED:
SOTSIAALTÖÖ JA
NOUSTAMINE

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

TURUNDUS JA REKLAAM

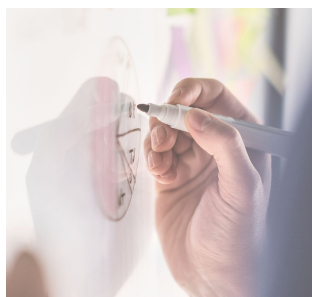

HINDAMISTULEMUSED:
TURUNDUS JA
REKLAAM

KOKKUVÕTE TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
ÕPPE KVALITEEDI HINDAMISTEST 2020

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE KVALITEEDI HINDAMINE 2020: TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

TÄIENDUSKOOLITUSASUTUSTE
KVALITEEDI HINDAMINE 2020:
TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

